

25.3.2022

Kalanviljelijät valmiita vastaamaan ministerien vetoomuksiin: Kalanviljelyä mahdollista nostaa merkittävästi

Ukrainan sodalla arvioidaan olevan suuret vaikutukset elintarvikehuoltoon niin elintarvikkeiden hinnan kuin myös riittävyyden osalta. Ukraina ja Venäjä ovat tunnetusti merkittäviä elintarvikeviejiä.

Suomessa ruoan riittävyydestä ei liene lähiaikoina pelkoa. Ruoan hinnan hallitsemattoman nousun hillitsemiseksi sekä globaalien elintarviketilanteen hallitsemiseksi Suomenkin on syytä vahvistaa ruokaomavaraisuuttaan. Kotimaisen huoltovarmuuden sekä laajemman eurooppalaisen elintarvikehuollon nimissä pitää pystyä avaamaan myös hallinnollisia pullonkauloja.

Ministeri Mika Lintilä ennakoii 12.3. ruokamenojen osuuden kasvavan Suomessa nykyisestä 11 %:sta jopa kaksinkertaiseksi eli viidennekseen kotitalouksien menoista. Samalla hän vetosi maksimaalisen ruoantuotannon puolesta Suomessa. Samoin valtiovarainministeri Annika Saarikko korosti kotimaisen ruoan ja huoltovarmuuden merkitystä kolumnissaan 16.3.

Suomalainen kalatalous, myös kotimainen rehuntuotantoketju ja raaka-aineiden tuottajat mukaan lukien, on Ukrainan sodan vuoksi kriisissä. Tässä tilanteessa kalanviljelyelinkeino pystyy kuitenkin tukemaan merkittävästi kotimaista huoltovarmuutta, mikäli viranomaisilla on valmiutta eräisiin joustoihin lupaehtoissa.

Kotimainen kalantuotanto ottaa mielellään haasteen vastaan useista syistä:

- kalaruoassa omavaraisuutemme on hälyttävän alhainen, poikkeuksena lähes kaikkiin muihin elintarvikkeisiin
- kalantuotanto on tehokas tapa tuottaa eläinproteiinia. Siinä muutoin elintarvikeketjun ulkopuolelle jäävää materiaalia voidaan tuoda elintarvikekäyttöön
- kalanviljelyssä tuotannon määrää pystytään sopeuttamaan kohtuullisen joustavasti
- mittavan kalanrehua sekä kalanpoikasia koskevan Venäjän-viennin tyrehtyttyä on kotimaisilla tuottajilla ja rehuteollisuudella sekä kalanpoikasia että rehun raaka-aineita nyt runsaasti. Jos poikasia tai edes osaa niistä ei saa kasvattaa Suomessa on vaarana, että ne hävitetään. Ruokakaloiksi kasvatettuina kyse olisi miljoonien kilojen elintarvikemäärästä. Poikasten kasvatusta ruokakalaksi työllistäisi myös kotimaista rehutehdasta.

Kotimaisen kalankasvatuksen lisääminen olisi luontevin kanava hyödyntää nämä resurssit tilanteessa, jossa huoltovarmuus on uhattuna - haaskaamisen sijasta. Ympäristölupien ehdot eivät tällä hetkellä sitä kuitenkaan mahdollista.

Vain alle viidennes suomalaisten ostamasta kalasta on kotimaista, eli vesivaroistaan rikas Suomi tuo runsaasti kalaa ulkomailta. Elintarvikekriisin uhatessa lähialueitamme sopii kysyä, miksi suomalaiset edelleen turvautuisivat tuontikalaan, kun puhtaita vesiä ja hyviä kasvatusolosuhteita on meillä vaikka muille jakaa.

Kalankasvatuksen lisääminen olisi tässä kriisitilanteessa helppoa. Halukkaille ja soveliaille kasvattamoille kohdistettuna poikkeustoimi ei myöskään rasittaisi ympäristöä. Etenkin ns. Itämerirehua käyttämällä Itämerestä voidaan jopa poistaa fosforia, kun syödään tällä silakasta tehdyllä kiertotalousrehulla ruokittua kalaa. Normaalit vesientarkkailutoimet jatkuvat ja samalla saamme tärkeää tietoa kasvatettavan määrän lisäämisen mahdollisista vaikutuksista vesistöihimme.

Tässä kriisitilanteessa tarvitaan viranomaisilta kykyä joustoihin. Koronakriisin alussa ravintoloiden kysynnän romahdettua Norja, Ruotsi ja myös Ahvenanmaa pystyivät joustamaan ympäristömääräyksissä ja sallimaan väliaikaisesti korkeammat kalankasvatusmäärät. Viimeistään nyt vastaavaa joustoa edellytetään myös Manner-Suomen viranomaisilta.

Mitä tulisi tehdä?

1. Tässä tilanteessa ministeriöiden ja viranomaisten tulee joustaa ja kalankasvattamojen ympäristöluvuissa sallittuja kasvatusmääriä tulee pystyä ylittämään kohdennetusti (esimerkiksi enintään 50 %:lla), jotta poikasylijäämä saadaan tuotettua Suomessa aikuisiksi ruokakaloiksi. Samalla kasvattajat sitoutuisivat raportoimaan toiminnasta viranomaisille sekä seuraamaan ympäristön tilaa.
2. Kesällä 2021 Valtioneuvoston vahvistaman Kotimaisen kalan edistämishjelman toteuttamista tulee nopeuttaa. Viime viikkojen tapahtumien valossa osa toimenpiteistä – kuten päästöperusteiseen luvitukseen siirtyminen - tulee toteuttaa jo aiottua nopeammin.
3. Ministeriöiden tulee vuosikausien valmistelun jälkeen päästä yhteisymmärrykseen myös Itämerirehun kriteereistä ja siitä, millä tavalla tämän kiertotalousrehun käyttäminen huomioidaan ympäristöluvituksessa ja kasvatettavissa määrissä.

Allekirjoittajat:

Toimitusjohtaja Pekka Kuusniemi, Raisio Oyj

Hallituksen puheenjohtaja Irja Skyten-Suominen, Suomen Kalankasvattajaliitto Ry

Toimitusjohtaja Alf-Håkan Romar, Nordic Trout Ab ja Pensarin Taimen Oy

Johtaja Tomi Kantola, Raisioaqua Oy

Toimitusjohtaja Jörgen Andersson ja tuotantopäällikkö Timo Karjalainen, Laitakarin kala Oy

Toimitusjohtaja Yrjö Lankinen, Savon Taimen Oy

Toimitusjohtaja Sebastian Höglund, Ekofish Ab

Toimitusjohtaja Kari Vääräniemi ja hallituksen puheenjohtaja Harri Vääräniemi, Kalankasvatus Vääräniemi Oy

LIITE:

Vetoomuksen erillisenä liitteenä kalankasvattajien toimenpide-ehdotus kalankasvatuslupien joustavoittamiseksi keväältä 2020 eli koronakriisin alkuvaiheista. Näitä ehdotetaan manner-Suomessakin toteutettavaksi viimeistään nyt, kuten Norjassa, Ruotsissa ja jopa Ahvenanmaalla toimittiin jo vuonna 2020.